

DENİZLİ ÇIRAKLIK EĞİTİM MERKEZİNE DEVAM EDEN GENÇLERİN KAYGI DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Celalettin SERİNKAN
Pamukkale Üniversitesi

Bu çalışmada Denizli ili Çıraklık Eğitimine devam eden çalışan gençlerin sosyo demografik özellikleri, çalışma yaşamına ilişkin ve “durumluk-sürekli kaygı düzeyleri” belirlenerek aralarındaki ilişkilerin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Tanımlayıcı bir araştırmadır. Gençlere Sosyo demografik özelliklerini içeren anket formu ve durumluk-sürekli kaygı ölçeği uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesi için yüzdelik, Kruskal-Wallis testi, Mann-Whitney testi, t testi ve Anova kullanılmıştır.

Elde edilen veriler, çalışan gençlerin çalışma nedenleri, sorunları ve çözüm yollarının çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Bu konudaki sorunlara yönelik çözümler devletin, işverenlerin, kitle örgütleri ve meslek kuruluşlarının, ailelerin ve gençlerin işbirliği içerisinde ele alınmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Kaygı, Gençler, Çıraklık, Sosyo-Demografik Özellikler

DETERMINING THE ANXIETY LEVELS OF YOUNG ATTENDED TO APPRENTICESHIP TRAINING CENTER IN DENİZLİ

In this study we aimed to determine socio-demographic features, work conditions, State-Trait Anxiety levels and whether there is an association between these parameters of young attended to Apprenticeship Training Center in Denizli city center.

It was held a descriptive study. The research instrument constituted a questionnaire based on demographic variables and elicits responses state, trait anxiety scales. The percentage, Kruskal-Wallis test, Mann-Whitney test, t test and ANOVA have been used for the evaluation and analysis of the data.

Obtained data showed that working reasons, problems and the way of the solutions of the young to work were multidimensional. Solving these problems cooperation must be necessary between government, employers, mass organizations, professional associations, families and young.

Keywords: Anxiety, Young, Apprenticeship, Socio-Demographic Features

1. GİRİŞ

Kaygı, gelecekle bağlantılı ve aşırı tehdit içeren durumda çıkan bilinmezlik korkusudur. Kaygı geniş anlamda mutluluğu tehdit eden gerçek ya da hayali etmenlerin yol açtığı gerginlik, huzursuzluk ve korku ile karakterize olan subjektif bir deneyimdir (Gürsoy, 2001). Kaygısı yüksek olan bireyin öğrenme, kavrama, düşünme, yargılama, karar verme ve problem çözme yeteneği olumsuz olarak etkilenir (Öz, 2004).

Kaygı iç ve dış dünyadan kaynaklanan bir tehlike olasılığı ya da kişi tarafından tehlikeli olarak algılanıp yorumlanan herhangi bir durum karşısında yaşanan bir duygudur. Kişi kendisini bir alarm durumunda ve sanki bir şey olacakmış gibi bir duygu içinde hisseder. Teknolojinin hızla gelişmesi, bilimsel buluşlar, nüfus artışı ve ekonomik sıkıntılar gibi stresi arttıran çevresel faktörler insanların kaygı durumlarını da arttırmaktadır. Organizmanın refahını tehdit eden her durumun bir kaygı oluşturduğu varsayılr. Fiziksel zarar tehditleri, benlik değerine tehditler ve bir bireyin yapabileceğinden fazla performans gerektiren durumlar da kaygı meydana getirmektedir (Alisinanoğlu, 2004).

Alışılmamış bir durum, nesne ya da kişi ile karşılaşma, takınaklı düşünceler (yaptım mı ?, yapmadım mı?), iç ve dış çatışmalar (karar verme güçlüğü) kaygıya neden olabilirler (Hasta rehberi, 2004).

Çıraklık yapan gençlerin çalışma koşulları itibariyle ve de yeni bir işe başlamaları dolayısıyla zaman zaman kaygı duymaları beklenir. Bu gençlerin gelecek endişesi taşımaları, istikbalin ne getireceğinin bilinmemesi veya gençlerin hayallerinin yaşlılara göre daha fazla olması gibi nedenlerle gerginlik, korku ve huzursuzluk yaşamaları doğaldır. Bu şekilde kaygı duymaları kendi iç dünyalarından kaynaklanabileceği gibi dışsal faktörlerden de kaynaklanabilir. Bu çalışmada da Denizli Çıraklık Eğitimine

devam eden gençlerin kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma amacına yönelik olarak Denizli il merkezinde bulunan Vali Necati Bilican Mesleki Çıraklık Eğitim Merkezi'ne kayıtlı olan öğrenciler seçilmiştir. Bu seçilen öğrenciler aynı zamanda sanayi bölgesinde çalışan kişilerdir. Bu nitelikteki öğrencilerin çalışma ortamında yaşadıkları kaygı düzeylerinin saptanmasına çalışılmış ve bu konuda gerekli önlemlerin alınması için bazı öneriler sunulmuştur.

2. KURAMSAL TEMEL

İnsanların yaşamlarını devam ettirmelerini, tehlikeli durumlardan korunmaları açısından anksiyete ve stres oldukça önemlidir. Kaygılı (anksiyeteli) kişi sıkıntılı ve heyecanlıdır, aniden kötü bir haber olacakmış gibi hissedebilir. Bu ruhsal belirtilere çarpıntı, nefes darlığı, terleme, titreme gibi bedensel belirtiler de eşlik edebilir (Dikmen, 2000).

Anksiyete normalde tehlikeli durumlarda kişinin kendisini korumasına yardımcıdır ve belirli hedeflere ulaşmak için zorlayıcı olmaktadır. Örneğin; bir öğrenci sınava girme kaygısı sayesinde sınavlara daha iyi hazırlanabilirler. İşinde başarısız olma kaygısı olan kişiler işini daha dikkatli yaparlar. Çok hafif tedirginlik ve gerginlikten panik derecesine varan değişik şiddette kaygı durumu yaşanabilir. Endişe, gerginlik, ürkme ve kendini rahatsız hissetme, güvensizlik, korku, panik, şaşkınlık, tedirginlik, berrak düşünememe, ağız kuruluğu, baş ağrısı, baş dönmesi, bulantı, çarpıntı, güçsüzlük, halsizlik, iştahsızlık, kan basıncı düşmesi ya da yükselmesi, kas gerginliği, mide bağırsak yakınmaları, solunum sayısında artma, terleme, titreme, uykusuzluk gibi belirtilen ruhsal alandan bedensel alana doğru sıralanabilir. Ayrıca kaygı kişiden kişiye farklılık gösteren davranışsal belirtiler de gösterebilir (Dikmen, 2000).

İnsan yaşamında normal ve patolojik olmak üzere iki tür kaygı vardır.

Normal kaygı ölüm, ileri yaşlılık ve hastalık gibi gerçeklerle yüz yüze geldiğimiz ve yalnızlık duygusu yaşadığımız ve yardıma ihtiyaç duyduğumuz zaman yaşanır. Eskiden bilinen, denenmiş belirli şeylerden yeni, bilinmeyen ve belirli olmayan şeylere doğru hareket ettiğimizde normal kaygıyı yaşarız. Bir kişi bir kaygıyı taşıyamaz hale gelir, bastırma yansıtma, yüceltme, özdeşleşme vs. gibi savunma mekanizmalarını sıkça kullanırsa bu patolojik kaygı olur (Psychiatry, 2005).

Kaygı ile korku genellikle birbirine karıştırılmaktadır. Aralarındaki en önemli fark korku, bilinçli olarak tanınan, belirli bir tehlikeli (genel olarak dış baskı ve tehlike) karşısında ortaya çıkan heyecansal bir tepkidir. “Ben arıdan korkarım” örneğinde olduğu gibi korkunun kaynağını biliriz. Kaygı ise kişi tarafından bilinmeyen, belli olmayan, objesiz tehlikelere karşı verilen heyecansal bir tepkidir, bireyin kendi varlığı için gerekli olan değerlerin, tehdit edilmesi halinde yaşadığı doğal içsel bir durumdur. Korkuda tehdit dışarıdandır, benliğinin bütünü tehlike altında değildir. Kişi tehlikeyi bilir ve bununla uğraşmak için kaçma veya savaşma biçiminde bir davranış gösterebilir ve korku veren durum ortadan kalktığında rahatlar. Kaygı daha genel bir durumdur, korkudan daha şiddetli ve daha uzun sürelidir (Dikmen, 2000).

Gelişimsel olarak bebeklik döneminden itibaren görülen normal kaygı yaşantıları yetişkinlik döneminde görülür bir neden olmadan patolojik kaygıya dönüşebilmektedir. Görünür geçerli bir neden olmadığı için bu tepkiler patolojik olarak değerlendirilir. Örneğin yok olma kaygısı, ayrılma kaygısı, kastrasyon (iğdiş etme) kaygısı çocuklarda görülen, çeşitli tepkilerle ortaya çıkması beklenen normal kaygılardır. Ancak bunlar ileri yaşlarda bireyin günlük fonksiyonlarını ve performansını etkileyerek boyutlarda ortaya çıkarsa patolojik olarak

değerlendirilir. 1-2 yaş arasındaki çocuğun annesinden ayrılmaya bağlı olarak gösterdiği ayrılma kaygısı doğal karşılanırken çok iyi imkanlar verilmesine rağmen yaşadığı bir şehirden başka bir yere gidemeyen bir kişinin kaygısı pek doğal karşılanmaz. Yani kaygı içinde bulunan yaşa göre de normal veya patolojik olarak değerlendirilmektedir. Çocuk ve gençlerdeki kaygılar akademik, atletik veya sosyal konularla ilgili olabilmektedir (Yıldız, 1995).

Kaygıyı insanlarda iki şekilde gözlemleyebiliriz;

1- Ayşe çok kaygılı birisidir (sürekli kaygılıdır).

2- Ayşe çok kaygılı bir kişi değildir ama özel bir durum onu kaygılandırmaktadır (duruma göre kaygılanır) (Yıldız, 1995).

Bu özel durumları tehlikeleri olarak yorumlaması sonucu oluşan durumlar kaygı ve kişinin içinde bulunduğu durumları genellikle stresli olarak algılama veya yorumlama eğilimi sonucu oluşan sürekli kaygının bir başka biçimi şeklinde de açıklanabilir. Kaygı süreklilik kazandığında kişinin benliğini tehlikeye sokabilmektedir (Yıldız, 1995).

Kaygının yararlı veya zararlı olduğunu anlayabilmek için kaygının derecesinin ve başarılması amaçlanan görevin zorluk düzeyinin bilinmesi gerekir. Kaygının şiddeti başarmak istenen görevin zorluk düzeyinin bilinmesi gerekir. Kaygının şiddeti ve başarmak istenen görevin zorluk derecesi, kaygının yararlı ya da zararlı olduğunu belirler. Zor bir fizik problemini anlayarak çözümlene gibi, oldukça karmaşık bilişsel işlemleri içeren bir görevi başarma durumunda, kaygının zararlı olduğu gözlenmiştir. Öte yandan, belirli nesnelere önceden belirlenmiş grupları seçtirme gibi, basit bir işlemi gerektiren durumlarda orta derecelik kaygı, göreve daha erken başlamada ve daha erken bitirmede yararlı bulunmuştur. (Alisianoğlu, 2004).

2.1. Kaygı Düzeyleri

Kaygı düzeyi günlük yaşamın koşullarına ve bireysel özelliklere bağlı olarak değişim göstermektedir. Peplau' ya göre kaygı 4 düzeyde olabilir. (Gürsoy, 2001).

- Hafif düzeydeki kaygıda kişi alarm durumundadır. Göz hareketleri ve işitme duyusu artmıştır. Bireyin algılama alanı genişler. Sorun çözebilir, etkin olarak öğrenebilir ve düşünebilir.
- Orta düzeydeki kaygıda bireyin algılama alanı daralır. Bu düzeyde hastalığın küçük bir ayrıntısına odaklanma ve geriye kalanları göz ardı etme davranışı gözlenebilir. Birey sorunları ancak uzun zamanda çözebilir.
- Şiddetli düzeydeki kaygıda düşünce, duygu ve hareketler arasında uyumsuzluk belirir. Birey tamamen ayrıntılara odaklanır ve olaylar arasında bağlantı kuramaz. Sorun çözme becerisi sınırlıdır.
- Panik ise kaygının en şiddetli yaşandığı durumdur. Bireyde uyum bozukluğunun tüm belirtileri rahatlıkla gözlenebilir. Korku, dehşet, dikkatsizlik görülebilir ve birey yalnızca ayrıntılar üzerinde yoğunlaşır.

Düşük düzeyde kaygı, güdülenmeyi arttıran olumlu bir duygudur. Orta düzeyde kaygı yönlendirildiğinde öğrenmeyi olumlu yönde etkileyebilir. Ancak orta ve yüksek düzeyde kaygının organizmaya zarar verebilecek bir çok etkisi söz konusudur. Kalp atım hızı ve tansiyon değerlerinde yükselme, kan damarlarında daralma, sindirim sistemine ilişkin rahatsızlıklar, uyku bozuklukları, karar verme yetisinde azalma kaygının olumsuz etkilerinden yalnızca birkaçıdır (Gürsoy, 2001).

2.2. Kaygıyı Etkileyen Etmenler

Kaygıyı etkileyen pek çok neden sayılabilir. Kişinin kendisinden kaynaklanan faktörler olabileceği gibi dış

faktörler de kaygıya neden olabilmektedir. Bununla beraber pek çok faktör kaygıyı tetikleyebilir.

Bunların arasında en bilinenleri şunlardır: (Alisinanoğlu, 2004)

- Yaş
- Cinsiyet
- Ana-baba tutumları
- Anne-baba eğitim durumu
- Sosyo-ekonomik durum
- Anne-baba mesleği
- Kardeş sayısı
- Çocuğun başarı durumu

Tüm dünyada en yaygın biçimde yaşanan duygu durumu olan kaygının sonuçları olumsuz olabilmektedir. Nedenlerinin çok çeşitli olması yüzünden anlaşılması oldukça güç olan kaygı, iş yaşamında verimi etkileyerek kişilerin iş gücünü önemli düzeyde azaltan en önemli faktörlerden birisidir. Sürekli kaygı düzeyi yüksek olan bireyler endişeleriyle başa çıkmada yetersiz kalmakta, bu da iş ve sosyal yaşantısını olumsuz etkilemektedir. İşyerinde yaşanan mesleki doyumsuzluk, çocukların işyerini yada iş kolunu değiştirmesine neden olmakta, bu ise kaygıyı arttırıcı bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Canbaz, Pekşen, Sünter, 2001; Yorulmaz, 1991; Avcıoğlu, 1995).

Gençlerin erken yaşlarda çalışma yaşamlarına katılmaları onları fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden olumsuz etkilemektedir (Dikmen, 2000). Farklı kültürlerde, farklı ergen grupları ile yapılan çalışmalar, özellikle çalışan çocukların çok çeşitli ruhsal rahatsızlıklar açısından risk taşıdığını göstermektedir. Ülkenin geleceği olan bu gruptaki yüksek kaygı, başarıyı olumsuz etkilemesi ve ileride büyük sorunlara yol açması gibi nedenlerle üzerinde önemle durulması gereken bir konudur (Hocaoğlu, 1998; Çamkuşu, Sala, Yıldız, 1996).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, Denizli il merkezinde bulunan Vali Necati Bilican Mesleki

Çıraklık Eğitim Merkezi'ne kayıtlı sanayi bölgesinde çalışan öğrencilerin işyerindeki çalışma ortamında yaşadıkları kaygı düzeylerinin saptanması amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çıraklık Eğitim Merkezi'ne kayıtlı teorik ve pratik eğitimine devam eden 1276 kişi oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü; evrenin belli olduğu durumlarda kullanılan formül dikkate alınarak 235 kişi olarak belirlenmiş olup, 231 kişiye ulaşılmıştır. Araştırma kapsamına alınan kişiler tabakalı rasgele örneklem yöntemiyle seçilerek, veriler; Şubat-Mart 2005 tarihlerinde araştırmacı tarafından toplanmıştır.

3.3. Araştırmada Kullanılan Ölçek

Veriler Şubat-Mart 2005 tarihlerinde araştırmacı tarafından oluşturulan anket formu ve Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği (DSKÖ) ile toplanmıştır. Öğrencilerin sorulara gerçeği yansıtan yanıtlar vermesi açısından anket formlarına isim yazmamaları üzerinde önemle durulmuştur.

Anket formu 21 sorudan oluşmaktadır. Anket formu bireylere ve ailelerine yönelik tanıtıcı özellikler, çalışma durumları, mesleği ve çalışma koşullarına yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Durumluk-Sürekli Kaygı ölçeği (DSKÖ), Spielberg ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş, Öner ve Le Compte (1985) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek Durumluk-Kaygı Ölçeği ve Sürekli Kaygı Ölçeği olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Her bölüm 20 sorudan oluşmaktadır. Durumluk Kaygı Ölçeği'nde 20 maddeden oluşan ifadelerdeki "**Hiç, Biraz, Oldukça, Tamamen**" seçeneklerine doğru anlatımda (3, 4, 6, 7,

12, 13, 14, 17, ve 18. maddeler) sırasıyla 1, 2, 3, 4 puan; tersine ifadede (1, 2, 3, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19. ve 20. Maddeler) ise 4, 3, 2, 1 puan verilmektedir. Doğrudan ifadeler için elde edilen toplam ağırlık puanından, tersine dönüş ifadeler için elde edilen toplamı ağırlık puanları çıkarılmakta, bu sayıya önceden saptanmış değişmeyen bir değer olan, 50 rakamı eklenmekte ve Durumluk-Kaygı puanı elde edilmektedir. Sürekli Kaygı Ölçeği'nin 20 maddeden oluşan ifadelerindeki "**Hemen hemen hiçbir zaman, Bazen, Çoğu zaman, Hemen her zaman**" seçeneklerine doğru anlatımda (22, 23, 24, 25, 28, 29, 31, 32, 34, 35, 37, 38. ve 40. maddeler) sırasıyla 1,2,3,4 puan ters anlatımda (21, 26, 27, 30, 33, 36, ve 39. maddeler) ise 4, 3, 2, 1 puan verilmiştir. (Öner ve LeCompte 1983).

Verilerin değerlendirmesinde; ortalama, standart sapma, sayı, yüzdelik hesaplamaları, Kruskal-Wallis testi, t testi, Mann-Whitney testi ve One Way ANOVA testleri kullanılmıştır.

3.4. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri

Araştırmanın Bağımlı Değişkeni: Çıraklık Eğitim Merkezine Devam Eden Gençlerin Kaygı Düzeyi.

Araştırmanın Bağımsız Değişkenleri: Yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, öğrenim durumu, kiminle yaşadığı, babanın eğitim durumu, annenin eğitim durumu, ailenin aylık geliri, çalışma şekli, ailedeki diğer çalışanlar, ailede kimlerin çalıştığı, ailedeki hastalık durumu, ailedeki madde bağımlılığı durumu, iş kolu

4. BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırmaya katılan öğrencilerin cevaplarından hareketle elde edilen bulgular çizelge 1'de gösterilmektedir.

Çizelge 1: Sanayi Bölgesinde Çalışan Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleri

Değişkenler	Sayı	%
Yaş Grupları		
14-17 yaş	154	66,7
18 yaş ve üzeri	77	33,3
Cinsiyetiniz		
Kız	57	24,7
Erkek	174	75,3
Kardeş Durumu		
1-3	153	66,2
4 ve üzeri	78	33,8
Eğitim Durumu		
İlkokul Mezunu	21	9,1
Ortaokul mezunu	184	79,7
Açık öğretim lise devam ediyor	26	11,3
İkamet Durumu		
Anne baba ve kardeşlerimle	177	76,6
Annem ve babam ayrı, annem veya babam ile	12	5,2
Akrabalarım veya arkadaşlarımla	16	6,9
Yalnız yaşıyorum	14	6,1
Diğer	12	5,2

Sanayi bölgesinde çalışan öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri Çizelge 1'de gösterilmiştir. Araştırma kapsamına alınan gençlerin yaş ortalaması 17.06 ± 1.45 'tir. Öğrencilerin, %75,3'ü erkek, %33,8'i dört ve daha fazla sayıda kardeşe sahip, %79,7'si ortaokul mezunu ve %76,6'si ailesiyle birlikte yaşamaktadır.

Çizelge 2: Sanayi Bölgesinde Çalışan Öğrencilerin Ailelerini Tanımlayıcı Özellikleri

Değişkenler	Sayı	%
Babanın eğitim durumu		
İlköğretim	181	78,4
Orta Öğretim ve üstü	50	21,6
Annenin eğitim durumu		
İlköğretim	205	88,7
Orta Öğretim ve üstü	26	11,3
Ailenin aylık gelir durumu		
300 milyon altında	184	79,7
301 milyon ve üzeri	47	20,3
Ailede başka çalışan durumu		
Evet	203	87,9
Hayır	28	12,1
Kimlerin çalıştığı		
Sadece babam	77	33,3
Sadece annem	29	12,6

Hem annem, hem babam	38	16,5
Sadece ağabeylerim/ablalarım/kardeşlerim	28	12,1
Tüm aile bireyleri	59	25,5
Ailede uzun süredir devam eden (kronik) hastalığı (kalp, şeker, böbrek hastası, kanser, felçli vb.) olan kimse		
Yok	188	81,4
Var	43	18,4
Ailede sürekli alkol kullanan/bağımlı olan kimse		
Yok	209	90,5
Var	22	9,5
Toplam	231	100,0

Sanayi bölgesinde çalışan öğrencilerin ailelerini tanımlayıcı özellikleri Çizelge 2'de gösterilmiştir. Gençlerin %78,4'ünün babası ve %88,7'sinin annesi ilköğretim mezunu, %79,7'sinin 300YTL'den az geliri olduğu, %87,9'unun ailesinde ondan başka çalışan kişi olduğu, %25,5'inde tüm aile fertlerini çalıştığı, %18,4'ünün ailesinde kronik bir hastalığı olduğu ve %9,5'inin ise ailesinde alkol bağımlısı birey bulunduğu belirlenmiştir.

Çizelge 3: Sanayi Bölgesinde Çalışan Öğrencilerin Çalışma Durumlarını Tanımlayıcı Özellikleri

Değişkenler	Sayı	%
Çalıştıkları iş kolu		
Elektrikçilik-Elektronik-Motorculuk	70	30,3
Tekstil	75	32,5
Cam işleri-Metal işleri	59	25,5
Ağaç işleri-Matbaacılık	27	11,7
İlk kez yaptığımız işlerde ustanın yardımcı/yol gösterici olması		
Evet	193	83,5
Hayır	38	16,5
Her hangi bir nedenle izin almada sorun olma durumu		
Evet	82	35,5
Hayır	149	64,5
Gücünüzü aşan işleri yapmak zorunda kalmak		
Evet	93	40,3
Hayır	138	59,7
Başarılı olduğunuz işlerde takdir edilme		
Evet	162	70,1
Hayır	69	29,9

Çalıştığınız yerden aylık ücret alma durumu		
300 milyonun altında	184	79,7
301-500 milyon arası	41	17,7
501-700 milyon ve üzerinde	6	2,6

Çizelge 4: Sanayi Bölgesinde Çalışan Öğrencilerin Çalışma Durumlarını Tanımlayıcı Özellikleri

Günlük çalışma saatleri		
6-8 saat	83	35,9
9-11 saat	107	46,3
12 ve üzeri	41	17,7
Çıraklık eğitim merkezine devam etme nedeni		
Meslek sahibi olabilmek/sertifika almak için	212	91,8
Aileme parasal yardım sağlamak için	12	5,2
Sevdiğim arkadaşlarımla olmak için	4	1,7
Boş zamanlarımı değerlendirmek için	3	1,3
Çıraklık eğitim merkezine gelirken ulaşım güçlüğü yaşama		
Evet	68	29,4
Hayır	163	70,6
Toplam	231	100,0

Sanayi bölgesinde çalışan öğrencilerin çalışma durumlarını tanımlayıcı özellikleri Çizelge 4'de gösterilmiştir. Öğrencilerin %32,5'nin tekstilde çalıştığı, %83,5'inin ilk yaptığı işlerde ustasından yardım alabildiğini, %35,5'i izin alması gereken durumlarda sıkıntı yaşadığını, %40,3'ünün gücünü aşan işte çalıştığı, %29,9'unun yaptığı işlerde takdir edilmediğini, %79,7'sinin 300 YTL'nin altında ücret aldığı, %46,3'ünün günde 9-11 saat çalıştığı, %91,8'inin meslek sahibi olmak için merkeze geldiği ve %29,4'ü eğitim merkezine ulaşımında güçlük yaşadığını belirlenmiştir.

Çizelge 5: Sanayi Bölgesinde Çalışan Öğrencilerin Kaygı Düzeyi Toplam Puan Ortalamalarının Dağılımı

Alt Gruplar	X ± SS	Min-Max
Durumluluk kaygı	44.16 ± 6.45	26 - 61
Sürekli Kaygı	48.10 ± 6.59	34 - 72
(n = 231)		

Öğrencilerin durumluluk kaygı puanları; 44.16 ± 6.45, sürekli kaygı puanları; 48.10 ± 6.59 olarak bulunmuştur. Tel ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (2004), Hemşirelik öğrencilerinin IM enjeksiyon öncesi durumluluk anksiyete puan ortalaması 40.85 ± 6.74, sürekli anksiyete puan ortalaması 48.40 ± 5.39 bulunmuştur. Canbaz, Peşken ve Sünter'in çalışmasında (2001), durumluluk kaygı puanı; 40.0 ± 9.7 ve sürekli kaygı puan ortalaması 44.7 ± 9.7 olarak bulunmuştur (10). Tel ve arkadaşlarının belirttiğine göre, Hatipoğlu'nun çalışmasında (1988) öğrencilerin laboratuvar ortamında birbirine uyguladıkları ilk enjeksiyon döneminde enjeksiyon uygulanan öğrencilerin korku, anksiyete ve karşısındakine güvenememe duygusunu yoğun yaşadıkları belirlenmiştir. Sabuncu'nun çalışmasında da (1994), hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin ilk kez hastaya IM Enjeksiyon yapmadan önce orta düzeyde durumluluk (%65) ve sürekli (%50) anksiyete yaşadıkları saptanmıştır (12). Bu sonuçlar, örneklem grubunun benzer özellikleri taşıması yönünden çalışmamız sonuçlarını desteklemektedir.

Çizelge 6: Sanayi Bölgesinde Çalışan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kaygı Düzeyi Toplam Puan Ortalamalarının Dağılımı.

Cinsiyet	Durumluluk kaygı Puan ortalaması		Sürekli Kaygı puan ortalaması
	n	X ± SS	X ± SS
Kız	57	43.92 ± 6.42	51.3 ± 6.99
Erkek	174	44.24 ± 6.47	47.04 ± 6.10
Toplam	231	44.16 ± 6.45	48.10 ± 6.59
t		t=4.457	t=-.316
p		P<0.005	p>0.005

Öğrencilerin kaygı puan ortalamaları incelendiğinde, cinsiyetler arasındaki fark *durumluluk kaygı puan ortalamasında* istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,005). Farkı yaratan grubun erkek öğrenciler olduğu görülmüştür. Bu sonucun, erkek öğrencilerin sayısının daha fazla olmasından (n:174) ve erkek öğrencilerin meslek edinme konusunda ailelerinin onlardan beklentilerinin fazla olması, ailelerine ekonomik olarak destek olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Tel ve arkadaşlarının çalışması da (2004), bu sonuçla benzerlik göstermektedir. Canbaz, Peşken ve Sünter'in çalışmasında (2001), çalışan kızların durumluluk ve sürekli kaygı puanlarının erkeklere göre yüksek olduğu, ancak sadece sürekli kaygı puanı arasında istatistiksel anlamlılık olduğu bulunmuştur. Alisinanoğlu ve Ulutaş'ın çalışmasında da kaygı düzeyinin cinsiyetlere göre farklılık gösterdiği ve kızların kaygı düzeyinin erkeklere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu çalışma sonuçları bizim çalışmamız sonuçları ile farklılık göstermektedir.

Çizelge 7: Sanayi Bölgesinde Çalışan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Kaygı Düzeyi Toplam Puan Ortalaması

Baba Eğitim Durumu	Durumluluk kaygı Puan ortalaması		Sürekli Kaygı puan ortalaması
	n	X ± SS	X ± SS
İlköğretim	181	44.09 ± 6.16	47.63 ± 6.30
Orta öğretim ve üzeri	50	44.42 ± 7.45	49.80 ± 7.36
Toplam	231	44.16 ± 6.45	48.10 ± 6.59
		t=-3.16	t=-2.07
		P>0.005	p<0.005

Öğrencilerin yanıtları incelendiğinde, babaların eğitim düzeyi ile süreklilik kaygı puan ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,005). Farkı yaratan grubun orta öğretim ve üzerinde eğitim almış babası olan gençler olduğu görülmüştür. Bu sonucun, eğitim düzeyi yüksek olan babaların gençler üzerinde beklentilerinin yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Bu sonuçlar, Çam ve arkadaşlarının çalışmasında (1998) elde edilen sonuçlarla paralellik göstermektedir. Alisinanoğlu ve Ulutaş'ın belirttiğine göre, Varol (1990) anne babaların eğitim durumu ile çocukların kaygı düzeyleri arasında önemli farkın olmadığını, Gümüş (1997) anne-baba eğitim durumu ile çocukların sosyal kaygı düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğunu ve eğitim düzeyi yüksek olan çocukların kaygı düzeyinin düşük olduğunu belirtmektedir. Bu sonuçlar çalışmamız sonuçları ile farklılık göstermektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çıracılık Eğitim Merkezi'ne devam eden, öğrenci çırakların cinsiyetleri ve babalarının eğitim düzeylerinin durumluluk-sürekli kaygı düzeylerini etkilediği; yaş grubu, eğitim durumu, kiminle yaşadığı, anne eğitim durumu, aylık gelirleri vb. değişkenlerin durumluluk-sürekli kaygı düzeylerini etkilemediği bulunmuştur.

- Araştırma kapsamındaki gençlerin;
- Ailelerinin eğitim seviyelerinin düşük olduğu,
 - Çıraklık eğitimine devam eden gençlerin büyük çoğunluğunun kalabalık aile ortamında yaşadığı,
 - Ailede birden fazla kişinin çalıştığı,
 - Gençlerin bir kısmının ailelerine onların istekleri üzerine ekonomik katkı olsun diye çalıştıkları,
 - Çoğunluğunun meslek sahibi olmak için çıraklık eğitim merkezine geldiği,
 - Çıraklık eğitim merkezinde çalışanların büyük çoğunluğunun tekstille ilgili bölümde çalıştıkları,
 - Gençlerin yarısından fazlasının ustasından yardım alabildiği ve izin almada problem yaşamadıkları,
 - %50'den fazlasının yaptığı işlerde takdir gördüğü,
 - Merkezde çalışan öğrencilerin yaklaşık %60'ının 8 saatten fazla çalışmak zorunda kaldıkları,
 - Genelde ulaşım problemi yaşamadıkları bulunmuştur.

Öneriler

- Bu sonuçlar doğrultusunda;
- Çalışan çocuklarla ilgili mevcut yasaların iyileştirilmesi,
 - Çıraklık eğitim merkezlerinin fiziksel koşullarının iyileştirilmesi,
 - Çalışma saatlerinin daha iyi düzenlenmesi (günlük 8 saat olarak),
 - Anne-baba, usta eğitiminin gençlerin kaygı düzeyini etkilemesinden dolayı ailelerin ve ustaların gençlere önem vermesi, tutumlarının gençlerin kaygı düzeylerini artırıcı yönde olmaması.
 - Çıraklık eğitim merkezine devam eden gençlerin adolesan dönemde olması ve bu gençlerin dönemsel geçiş nedeniyle bir takım duygusal dalgalanmalar yaşaması nedeniyle ailelerin bu konuda daha hassas davranmaları, gerekirse uzman kişilerden destek almaları
 - Çalışan gençlerin sorunları, nedenleri ve çözüm yolları çeşitlilik içermektedir. Çok boyutlu olan bu konuda

sorunlara yönelik çözümler devletin, işverenlerin, kitle örgütleri ve meslek kuruluşlarının, ailelerin ve gençlerin işbirliği içerisinde ele alınmalıdır.

KAYNAKLAR

- Alisinanoğlu F., Ulutaş İ., www.testkulubu.com.tr/Rehberlik/AdımAdımRehberlik, 25.08.2006.
- Avcıoğlu S. (1995), "Kaygı Düzeyi ve Denetim Odağının Bireyin İş Verimi Üzerindeki Etkilerinin Belirlenip Karşılaştırılması" (Uzmanlık Tezi), İzmir.
- Canbaz S, Sünter A., Pekşen Y., (2005), "Samsun Çıraklık Eğitim Merkezi'ne Devam Eden Çırakların Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeylerinin Değerlendirilmesi", **Türk Tabipleri Birliği, Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi**, Temmuz, Ağustos, Eylül, 16-22.
- Dikmen A.(2000), "Çocuklar Çalışmalı mı? Çalışan Çocukların Görüşleri", I. **İstanbul Çocuk Kurultayı Bildirgeleri Kitabı**, İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları, İstanbul, 468-478.
- Gürsoy A.,(2001), "Ameliyat Öncesi Dönemde Yaşanan Kaygının Hastanın İyileşme Sürecine Etkisi", **Hacettepe Üniversitesi HYO Dergisi**, 8(2),114-119.
- Öner N, LeCompte A, (1983). **Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı**, Boğaziçi Üniversitesi yayınları, 1. baskı, İstanbul.
- Öz, F. (2004), "Sağlık Alanında Temel Kavramlar, Anksiyete ve Korku", 157-178
- Tel H., Sabancıoğulları S.,(2004), "Hemşirelik Birinci Sınıf Öğrencilerinin Laboratuvar Uygulamasında Birbirine İM Enjeksiyon Uygularken Ve Klinik Uygulamanın İlk Gününde Anksiyete Durumları", **Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, Cilt:7, Sayı:1, 27-32.

Yıldız A., (1995), “Çocuğun Deęeri ve Çocuk alıştırılması”,. **Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı Dergisi**”, 5(1): 21-25.

Yorulmaz F., (1991), “Edirne Merkezindeki Orta Dereceli Okul Öğrencilerinde Kaygı Düzeyleri ve Bazı Sosyo-ekonomik

Determinantlar” (Uzmanlık Tezi), Edirne.

<http://www.lokman.cu.edu.tr/psychiatry> (2004).

<http://www.hastarehberi.com.tr/psikiyatri> (2004).